אלא מעתה אז יבנה יהושע בו'. הקשה הר"ל אלחנן דבחלק (סנהדרין דף לא:) מפקינן מדכתיב אז יבנה יהושע ולא כתב אז בנה מכאן לתחיית המתים מן התורה אם כן אתא לדרשה ר"ל אתא לדרשה דהכא ואומר ר"י דמ"מ פריך מדלא כתיב שבקש לבנות אלא יבנה ש"מ שרולה לומר שבנה כההוא דיהושע דולאי בנה:

מה אחרונים לא עשו ותלה בהן בו'. לא שייך למימר הכא מקוס הניחו לו אבותיו להתגדל בו כדאמר בפ"ק דחולין (דף ז. ופס:) גבי נחש נחשת שביער חזקיה דהתם לא ביערוהו אבותיו שהיו ירלאים לבערו לפי שעשאו משה על פי הדבור אבל הכא לא היו מניחים מלבערם: **דצוציתא.** אומר ר"ת דאמר במדלש שהיה בר דולק [5] על ראשו:

הדרן עלך במה בהמה

עבדך [1] וירגל בעבדך אל אדוני המלך ואדוני המלך כמלאך האלהים ועשה הטוב בעיניך [2] ויאמר לו המלך למה תדבר עוד דבריך אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה ויאמר מפיבשת אל המלך גם את הכל יקח אחרי אשר בא אדוני המלך בשלום אל ביתו אמר לו אני אמרתי מתי תבא בשלום ואתה עושה לי כך לא עליך יש לי תרעומות אלא על מי שהביאך בשלום היינו דכתיב [3] ובן יהונתן מריב בעל וכי מריב בעל שמו והלא מפיבשת שמו אלא מתוך שעשה מריבה עם בעליו יצתה בת קול ואמרה לו נצא בר נצא נצא הא דאמרן בר נצא דכתיב [4] ויבא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל אמר רבי מני על עסקי נחל [6] אמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר דוד למפיבשת אתה וציבא תחלקו את השדה יצתה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלוכה אמר רב יהודה אמר רב אילמלי [7] לא קיבל דוד לשון הרע לא נחלקה מלכות בית דוד ולא עבדו ישראל ע"ז ולא גלינו מארצנו: אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר שלמה חטא אינו אלא טועה שנאמר [5] ולא היה לבבו שלם עם ה' אלהיו כלבב דוד אביו כלבב דוד אביו הוא דלא הוה מיחטא נמי לא חטא אלא מה אני מקיים [5] ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו ההיא כרבי נתן דר' נתן רמי כתיב ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו והכתיב כלבב דוד אביו כלבב דוד אביו הוא דלא הוה מיחטא נמי לא חטא הכי קאמר ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו ללכת אחרי אלהים אחרים ולא הלך והכתיב [8] אז יבנה שלמה במה לכמוש שקוץ מואב שבקש לבנות ולא בנה אלא מעתה [7] אז יבנה יהושע מזבח לה' שבקש לבנות ולא בנה אלא דבנה הכא נמי דבנה אלא כדתניא רבי יוסי אומר [8] ואת הבמות אשר על פני ירושלים אשר מימין להר [9] המשחה אשר בנה שלמה מלך ישראל לעשתרות שקוץ צדונים וגו' [7] אפשר בא אסא ולא ביערם יהושפט ולא ביערם עד שבא יאשיה וביערם והלא כל ע"ז שבארץ ישראל אסא ויהושפט ביערום אלא מקיש ראשונים לאחרונים מה אחרונים לא עשו ותלה בהן לשבח אף ראשונים לא עשו ותלה בהן לגנאי והכתיב [9] ויעש שלמה הרע בעיני ה' אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאילו חטא אמר רב יהודה אמר שמואל נוח לו לאותו צדיק שיהא שמש לדבר אחר ואל יכתב בו ויעש הרע בעיני ה' [10] אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה הכניסה לו אלף מיני זמר ואמרה לו כך עושין לעבודה זרה פלונית וכך עושים לע"ז פלונית ולא מיחה בה [11] אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שירטון ועליו נבנה כרך גדול [של רומי] במתניתא תנא אותו היום שהכנים ירבעם שני עגלי זהב אחד בבית אל ואחד בדן נבנה צריף אחד וזהו איטליאה של יון: א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר יאשיהו חטא אינו אלא טועה שנאמר [10] ויעש הישר בעיני ה' וילך בכל דרך דוד אביו אלא מה אני מקיים [11] וכמוהו לא היה לפניו מלך אשר שב וגו' [1] שכל דיין שדן מבן שמנה עד שמנה עשרה החזירן להן שמא תאמר נטל מזה ונתן לזה תלמוד לומר בכל מאודו שנתן להם משלו ופליגא דרב דאמר רב אין לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו ואחד בדורנו ומנו אבא אבוה דרבי ירמיה [12] בר אבא ואמרי לה אחא אחוה דאבא אבוה דרב ירמיה בר אבא דאמר מר רבי אבא ואחא אחי הוו אמר רב יוסף ועוד אחד בדורנו ומנו עוקבן בר נחמיה ריש גלותא והיינו [13] נתן דצוציתא אמר רב יוסף הוה יתיבנא בפירקא והוה קא מנמנם וחזאי בחילמא דקא פשט ידיה וקבליה:

הדרן עלך במה בהמה

על עסקי נחל. ומה על נפש אחת אמרה תורה הכא עגלה ערופה בנחל נפשות הללו על אחת כמה וכמה אם גדולים חטאו קטנים מה חטאו [1]: **ולא עבדו ישראל עבודה זרה.** שעל ידי שנחלקה המלכות העמיד ירבעם העגלים שלא יעלו ישראל ירושלים לממשלתו של רחבעם: **שלמה חטא.** בע"ז: **כדר' נתן.** דשני קרא הטו ללכת והוא לא הלך: **הכא נמי דבנה.** קשיא היא: **אלא.** מהכא תילף דלא בנה כדתניא רבי יוסי אומר כו': **לבר המשחה.** לשון שמן דמתרגמינן משחא והוא הר הזיתים: **מקיש ראשונים.** מקיש את בניו של שלמה לביעורו של יאשיהו מה יאשיהו לא עשה ביעור זה ותלו בו מן השמים לשבח הואיל וביער השאר שנעשה משמת יהושפט אף שלמה לא עשה כמין זה ותלו בו לגנות ממון שלא מיחה בנשיו: **שמם.** לחטוא עליס ולשאוב מים כשכר לע"ז: **ואל יכתב בו דבר זה.** ללמדך שקשה התוכחה כמי שבידו לימחות: **מיני זמר.** כלי שיר: **נעץ קנה.** ושרטון מדבק בו עד שנוסף והולך וגדל שרטון חול ורפש וטיט והיה גורם: **כרך גדול של רומי.** שהוא מילר לישראל והוא (איטליא) של יון במסכת מגילה (דף י:): **כיוס שהעמיד ירבעם את העגלים נכנס לריף אחד.** כאותו שרטון שגדל שם בימי שלמה לריף כיך קטן מגיידין שעושין מן קנים ומן ערבה ומאי מתוספו כתיב על כתיב: **איטליאה.** שם העיר והיא ממדינת יון וכשנטלה רומי מלכות יוונים לכדיהו ונהפך לשם: **יאשיהו חטא.** דכתיב שב אל ה' (ב) משמע דחטא מעיקרא: **מכן ח'.** שישב על כסא מלכותו דכתיב (ג) כן מ' שנה וגו': **עד כן י"ח.** שמלא חלקיה את הספר ועיין ידקדק בתורה וכדיניה בכתב ובעל פה והכין שמא טעה בדינא: **נטל מזה.** ממי שנתן לו תחילה: ה"ג **ואמרי לה אחא אחוה דאבא אבוה דרב ירמיה בר אבא: נתן דצוציתא.** על שם גילוין דתורה שהמלאך פשט את ידו וקיבל תשובתו ליצנא אחריתא על שאמרו המלאך בלילית לאשו:

הדרן עלך במה בהמה

עין משפט נר מצוה

מב א טוש"ע א"ח סי' ז' סעיף ג:

תורה אור השלם

1 וירגל בעבדך אל אדני המלך ואדני המלך כמלאך האלהים ועשה הטוב בעיניך:
2 ויאמר לו המלך למה תדבר עוד דבריך אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה: ויאמר מפיבשת אל המלך גם את הכל יקח אחרי אשר בא אדני המלך בשלום אל ביתו:
3 ובן יהונתן מריב בעל ומריב בעל הוליד את מיכה:
דברי הימים א ח לד
4 ויבא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל:
שמואל א טו ה
5 ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו אחרי אלהים אחרים ולא היה לבבו שלם עם יי אלהיו כלבב דויד אביו:
מלכים א יא ד
6 אז יבנה שלמה במה לכמוש שקץ מואב בהר אשר על פני ירושלם ולמלך שקץ בני עמון:
מלכים א יא ז
7 אז יבנה יהושע מזבח לי׳ אלהי ישראל בהר עיבל:
יהושע ח ל
8 ואת הבמות אשר על פני ירושלם אשר מימין להר המשחה אשר בנה שלמה מלך ישראל לעשתרת שקץ צידנים ולכמוש שקץ מואב ולמלכם תועבת בני עמון טנא המלך:
מלכים ב כג יג
9 ויעש שלמה הרע בעיני יי ולא מלא אחרי יי כדוד אביו: מלכים א יא ו
10 ויעש הישר בעיני יי וילך בכל דרך דוד אביו ולא סר ימין ושמאול:
מלכים ב כב ב
11 וכמוהו לא היה לפניו מלך אשר שב אל יי בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו ככל תורת משה ואחריו לא קם כמוהו:
מלכים ב כג כה

רב נסים גאון

נצא בר נצא. נצא דא דאמרן, כי נצא דכתיב (ש א ט) ויבא שאול עד עיר (שלמה) (עמלק) וירב בנחל. אמר ר' מני על עסקי נחל, בשעה שאמר הקב"ה לשאול ותתה לך והביתה את עמלק ונשא שאול קל וחומר בעצמו ואמר ומה על נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה בנחל המאבד נפשות הרבה על אחת כמה וכמה, ועוד אם אדם חטא בדמה מה חטאת אם גדולים חטאו קטנים מה חטאו.

פליק פרק במה בהמה

מסורת הש"ס

א) יומא סב:. ב) [עי' תוספות מגילה כא. ד"ה אלמלא], ג) [בקרא כתיב המשחית וגם בש"י איתא כך ועי' פרקי כתלמים שכתב היא הר המשחה וכיון שהזכיר את שמו ב"י ע"ז שיו שמו לגנאי עכ"ל], ד) [חולין ו: ועיי תוס' שם ד"ה אלא], ה) כ"ה בגי' אלמר וכן לקמן, ו) סנהדרין לא: ע"ש, ז) ע' כרכת הזכח כריתות כב:, ח) [ועמ"ש רש"י סנהדרין לא: ד"ה לגדוי יסי' שהיה הר שוקה נעל תשובה שנתן עינו יסי' הבאה יעלה בשת היה נר דולק בראשי מן השמים ומל שם כך קלא ליה יסי' נתן לוחאתא יסי'], ט) [כדמפרש כיומא שם:], י) [מלכים ב כג], כ) [שם כג].

גליון הש"ם

תוס' ד"ה דצוציתא וכו' כל ראשו. ע' סנהדרין דף לא ע"ב רש"י ד"ה לגדוי ליה:

רבינו חננאל

נצא בר נצא. [כלומר מפיבושת שאמר אין לי בשלום, זה נמצא. וכר (נצא) כלומר מפיבושת שאביו שאול נמצא, כלומר... ויבא שאול וירב בנחל, נתקיים במפיבושת נצא וכר נצא].

הדרן עלך במה בהמה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com